

A nógrádi akácosokról

GORDOS MÁTYÁS

Hazánk erdősültsége 16,3%. Nógrád megye erdősültsége ennek kétszerese: 32% felett van. Nógrád erdeinek nagyobbik fele (volt: Cserháti Állami Erdőgazdaság) a Balassagyarmati Erdőfelügyelőség irányítása, ellenőrzése alá tartozik. A Balassagyarmati Erdőfelügyelőséghez tartozó erdőterületnek 38,6%-át foglalják el az akácosok. Területüknek közel 2/5-ét akácosok borítják. Ez az országos átlagnak közel a kétszerese. Hazánk akácosainak 6,4%-a felügyelőségünk területén van! Ez a néhány számadat és az alábbi fejtegetések világosan bizonyítják, hogy felügyelőségünk területén jelenleg a fő erdőművelési problémát az akác jelenti.

Az akácának a jelenlegi felhasználási lehetőségével kapcsolatban közismert, hogy néhány éve a nógrádi szénbányákat szanálásra ítélték, a gyengébb kalóriájú szenet adó aknákat bezárták, pedig ez volt a nógrádi akác legfőbb felvevő piaca. Újabban az akác papírfát is csak korlátozott mennyiségben veszik át külföldi partnereink. Minőségénél és méreténél fogva egyéb ipari célra (rönk, fagyártmányfa) csak kis százalékát lehet feldolgozni. Tűzifaként való értékesítése is elsősorban az időjárás függvénye. Sajnos a termelő gazdaságoknak az akác tűzifaként való értékesítése nem biztosít valami fényes nyereséget.

Súlyosbítja ezt a helyzetet még az akác tuskóirtásos döntésének a kérdése. Területünkön a gépi tuskóirtás egyáltalán nincs megoldva, géppel nem tuskóznak. Ma és az elkövetkezendő években arra már gondolni sem szabad, hogy kézi erővel végeztessük el a tuskóirtást, mert ilyen munkára egyszerűen nincs munkaerő. Ezt a problémát kizárólag a gépesítés oldhatja meg. Az I., II., III. esetleg IV. fatermési osztályú, jó minőségű akácosainkat mindenképpen gyökérsarjról kell felújítanunk. Nem termelhetjük le tuskóirtás nélkül, csak azért, mert nincsenek megfelelő gépeink, melyekkel a tuskózás elvégezhető. Ez már nem csak nógrádi probléma. Szemünk láttára — a mi közreműködésünkkel és engedélyünkkel — nem növelhető tovább a rontott erdők amúgy is magas területi aránya.

Felügyelőségünk területén a fenti, meg egyéb okok miatt is a túltartott (30 év feletti) akácosok területe jelenleg 794 ha 111 803 m³-es fatömeggel. Az esedékes évi akác véghasználat 440 ha felett van, közel 50 000 m³-es fatömeggel. Az akkumulált fatömeg elég magas, az évi esedékes mennyiségnek több mint a kétszerese. Könnyű kiszámítani, hogy ha pl. öt év alatt tervezzük a túltartott akácosaink kitermelését és ugyanakkor az évi esedékes mennyiséget is, akkor évente 600 ha-t, több mint 72 000 m³-es fatömeggel kellene véghasználatra előírnunk. Az akácosok nagy része a III. és IV. fatermési osztálynak megfelelő termőhelyen áll. 5000 ha körül van azonban az V. és VI. ft. o.-n álló akácosok területe, ez kerekén 30%-át teszi ki az akác összes területének.

A fentiekből következik, hogy az évi 600 ha akác véghasználatot nem mind kell tuskóirtásos döntéssel kitermelni, hanem csak az I., II., III., esetleg a IV. ft. o.-n álló akácosokat, míg az V. és VI., esetleg IV. ft. o.-n álló akácosokban a tuskóirtás elhagyható. A jövőben ugyanis az V. és VI. ft. o.-n álló akácosokat nem kívánjuk tovább akácusként fenntartani, hanem 1—2 évvel véghasználat előtt vagy után a tuskók vegyszeres kezelésével egyidejűleg a területet a megfelelő fafajokkal (Ef, Ff, Cs, moT stb.) beerdősítjük.

Felügyelőségünk erdőterületének nagyobbik részén az Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság gazdálkodik (összes terület 32 349 ha, faállománnyal bo-

Az akácállományok megoszlása

Sorszám	Faállománnyal borított területből az akác által elfoglalt terület szektorok szerint	A k á c							
		T e r ü l e t		F a t ö m e g			Összes fafa/ha az akác	Akác	
		ha	%	m ³	m ² /ha	%			%
1.	Országos összesen	m. s.	96 667 170 250	32,2 63,8	6 751 622 12 565 530	69 74	35 65	21,6	100,0
2.	Erdőgazdaságok összesen	m. s.	53 752 79 541	40,3 59,7	4 344 503 6 460 379	81 81	40,2 59,8	10,8	50,0
3.	Tsz-ek összesen	m. s.	30 710 77 529	28,4 71,6	1 815 492 5 234 708	59 68	25,8 74,2	8,8	40,1
4.	Nógrád m. össz.	m. s.	1 238 20 239	5,8 94,2	108 253 1 428 930	87 70	7,0 93,0	1,7	8,0
5.	Nógrád Egi össz.	m. s.	696 9 955	6,5 93,5	59 582 778 304	86 78	7,1 92,9	0,9	4,0
6.	Nógrád m. Tsz-ek összesen	m. s.	414 9 757	4,1 95,9	37 573 606 191	91 62	5,8 94,2	0,8	3,8
7.	Bgy. Efelügy. összesen	m. s.	726 16 416	4,2 95,8	65 403 1 148 009	90 70	5,4 94,6	1,4	6,4
8.	Bgy. Egi összesen	m. s.	501 8 157	5,8 94,2	43 556 630 468	87 77	6,5 93,5	0,7	3,2
9.	Bgy. Tsz-ek össz.	m. s.	159 7 916	2 98	15 364 489 658	97 62	3,0 97,0	0,7	3,0

rított terület 29,758 ha). Úgy érzem, nem lesz érdektelen ennek a gazdaságnak a szemszögéből vizsgálni az akác kérdést, hiszen az erdőgazdaságok elsődleges célja a szakszerű erdőgazdálkodás.

A gazdaság erdőterületének 20,1%-át az akác foglalja el. A túltartott (30 év-nél idősebb) akácok területe 404 ha, 62 613 m³-es fatömeeggel, ez 155 m³/ha fatömegnek felel meg. Az évente esedékes akác véghasználat 248 ha 29 060 m³-es fatömeggel. A korábbi feltevésnek megfelelően, ha öt év alatt tervezzük a 404 ha túltartott akácok kitermelését és az évi esedékes mennyiséget is hozni akarjuk, akkor a gazdaság évi akác véghasználati terve 248 + 81 = 329 ha, 41 583 m³-es fatömeggel. Ebből az évente esedékes 329 ha-os véghasználati területből az üzemterv 234 ha-t ír elő tuskóirtásos kitermelésre.

A terv pontos ismeretében most már nézzük meg a teljesítést is. A gazdaság az 1970-es esztendőben 23 ha-on végzett tuskóirtásos döntést, az esedékes területnek csupán 10%-án. Sajnos a kitermelt akác véghasználati fatömeg is közel 10 000 m³-el maradt le a kitermelésre előírt mennyiségtől. Megemlítem még, hogy a gazdaság 1971 évre 87 ha tuskóirtásos tarvágást tervezett csupán, ez a mennyiség alig több az évi előírás 1/3-ánál, ennek ellenére teljesítése — a gépesítés hiánya miatt — szinte reménytelen. Ilyen termelési intenzitás mellett az akkumulált fatömeg nem hogy csökkenne, hanem évről évre emelkedik, ami

Az akácállományok kormegoszlása

Sor- szám	Vizsgált egység megnevezése	1—10	11—20	21—30	31—40	41—60	61—80	81—100	Összesen
		éves korosztályok erdőterülete ha-ban és fatömege m ³ -ben							
	Országos								
1.	Am. ha	35 535	33 090	23 418	3 524	997	88	14	96 666
2.	Am. m ³	657 006	2 417 953	2 926 436	536 386	185 288	24 359	4194	6 751 622
3.	As. ha	45 538	75 996	39 694	7 846	1 097	76	3	170 250
4.	As. m ³	1 069 859	5 401 199	4 680 643	1 203 609	196 430	12 941	849	12 565 530
5.	Am.+s. ha	81 073	109 086	63 112	11 370	2 094	164	17	266 916
6.	Am.+s. m ³	1 726 865	7 819 152	7 607 079	1 739 995	381 718	37 300	5043	19 317 152
7.	m ³ /ha	21	72	121	153	182	227	297	72
8.	ha %	30	41	24	4	1	—	—	100
9.	m ³ %	9	41	39	9	2	—	—	100
	Ipolyvidéki EFAG.								
10.	Am. ha	66	188	227	12	7	1	—	501
11.	Am. m ³	1 622	14 067	25 049	1 485	937	347	49	43 556
12.	As. ha	1 704	3 816	2 253	358	25	1	—	8 157
13.	As. m ³	41 598	263 516	265 559	55 228	4 300	267	—	630 468
14.	Am.+s. ha	1 770	4 004	2 480	370	32	2	—	8 658
15.	Am.+s. m ³	43 220	277 583	290 608	56 713	5 237	614	49	674 024
16.	m ³ /ha	24	69	117	153	164	307	—	78
17.	ha %	20	46	29	5	—	—	—	100
18.	m ³ %	7	41	43	8	1	—	—	100
	B.-gyarmati E. felügy.								
19.	Am. ha	87	266	333	31	8	1	—	726
20.	Am. m ³	2 494	19 282	37 200	4 878	1 153	396	—	65 403
21.	As. ha	4 289	7 297	4 076	719	34	1	—	16 416
22.	As. m ³	105 385	476 441	460 807	99 802	5 209	365	—	1 148 009
23.	Am.+s. ha	4 376	7 563	4 409	750	42	2	—	17 142
24.	Am.+s. m ³	107 879	495 723	498 007	104 680	6 362	761	—	1 213 412
25.	m ³ /ha	25	66	113	140	151	380	—	71
26.	ha %	26	44	26	4	—	—	—	100
27.	m ³ %	9	41	41	9	—	—	—	100

a népgazdaság számára is mindenképpen káros és semmiképpen sem folytatható tovább.

Egyetértünk a gyenge termőhelyeken álló akácok más fafajokkal való lecserélésével, ez gazdasági szinten évente kb. 100 ha-t tesz ki, de a jobb termőhelyeken álló akácok fenntartása továbbra is indokolt és célszerű. Nógrádban az akác 30 év alatt (kivéve az akáctemetőket) 126 m³/ha fatömeget ad. Hasonló termőképességű területeken 60 év alatt egyetlen fafaj sem képes nagyobb fatömegproduktumra Nógrádban. Véggövetkeztetésként leszögezhetjük, hogy az I., II., III. ft. o.-n álló akácok átalakítására nem is szabad gondolnunk, itt a fő feladat a gyökérsarjról való felújítás kell hogy legyen. Az V., VI. ft. o.-n álló akácokat pedig a termőtalaj további romlásának megakadályozása érdekében át kell alakítanunk más fafajokkal. Vita már csak a IV. ft. o.-n álló akácainknál lehet, nevezetesen az, hogy gyökérsarjról vagy fafajcserevel újítsuk-e fel területüket. A vitát a gazdaságosság és célszerűség mellett a munkaerőhelyzet fogja eldönteni.

Az elmondottakból következik, hogy erdőfelügyelőségünk területén számításaink szerint évente mintegy 400 ha-on kellene tuskóirtásos döntést végeztetni. Igen nagy feladat, jelen pillanatban szinte megoldhatatlannak látszik, ezért kell, hogy az illetékesek (MÉM, ERTI stb.) mielőbb célgepekkel és egyéb módon segítség a probléma megoldását, hiszen ez már nemcsak az Ipolyvidéki EFAG problémája, nemcsak Nógrád problémája! Örvendetes számunkra, hogy a 82/1970 sz. MÉM utasítás az akác tuskózására ha-onként 4300—9000 Ft-ot biztosít, ami ha nem is oldja meg teljesen a problémát, de mindenesetre a gépesítés felé fordítja az illetékes szakemberek figyelmét. Ez az utasítás a gyökérsarjról való felújítást segíti továbbá azáltal is, hogy a mesterséges akác-erdősítések után felár nem fizethető.

Hosszasan lehetne még erről a témáról írni, hiszen számos fontos kérdést még nem érintettem, de az elsődleges cél nem a probléma részletes ismertetése volt, hanem a figyelem felkeltése a probléma iránt. Ebben a kérdésben gyökeres változást a többi között a gépesítéstől, az akác jobb értékesítési lehetőségétől és nem utolsósorban az akácok állományátalakításának magasabb dotálásától remélhetünk.

Гордош М.: О НОГРАДСКИХ ЛЕСАХ АКАЦИИ БЕЛОЙ

В лесах комитата Ноград удельный вес акации белой превышает среднее по стране в два раза. Значительная часть древостоев акации белой это перестойные древостои и нынешний размер эксплуатации не достигает величины, предписанной оргхозпланом. Причина этого заключается в высоких затратах умелого возобновления, неудовлетворительной степени механизации, а также и в невыгодной реализации заготовленной древесины. В обоих направлениях имеется нужда в срочных, всеохватывающих мероприятиях.

Gordos, M.: BLACK LOCUST STANDS IN NÓGRÁD

Black locust represents twice as much proportion in the forests of Nógrád county as in the country's average. A considerable part of the black locust stands is overaged, and their felling is less than prescribed in the management plans. This is partly due to the high reforestation costs and to its insufficient mechanization, as well as to the unfavourable selling possibilities of the felled timber of black locust. It is urgently necessary to undertake comprehensive measures in both directions.